

BEVOLKING 1890-1920

Het bevolkingsregister openbaart de geschiedenis van tienduizenden Maastrichtse gezinnen. Onder: projectleider

Andrea Peeters in het archief van het Regionaal Historisch Centrum Limburg.

foto Loraine Bodewes/RHCL

Vele namen, vele handen

Tientallen vrijwilligers helpen bij het digitaal toegankelijk maken van één van de lastigst te doorzoeken archieven van het Regionaal Historisch Centrum in Maastricht. **Het bevolkingsregister uit de periode 1890-1920.**

door **Jeroen Geerts**

Maastricht was aan het begin van de vorige eeuw nog relatief klein. Je had de binnenstad, Wyck en de nieuwe wijken en singels die op de gesloopte vestingwerken waren aangelegd. Het was de tijd van voor de grote annexaties van omliggende gemeenten. Oud-Vroenhoven, Sint Pieter, Heugem en Limmel zouden er pas in 1920 bij komen. Maar het was een tijd waarin het aantal inwoners van de stad explosief toenam. Dat ging zo snel dat het niet meer mogelijk was om alle gezinnen alfabetisch in één deel van het bevolkingsregister in te schrijven. Veel doorstrepen, aantekeningetjes in de kantlijn en verwijzingen naar andere naslagwerken. Er werd een supplement gemaakt. Zonder enige logische opbouw. „Het is misschien wel het lastigst te doorzoeken archief”, onderstrepen archivariissen Andrea Peeters, Carl Andreas en Rolf Hackeng. Maar er wordt wel vaak naar gevraagd. Het

is een periode uit een nog niet zo ver verleden, die bij stamboomonderzoek vrij snel naar boven komt. „Het digitaliseren van ons archief staat nog in de kinderschoenen”, legt Rolf Hackeng uit. „We beginnen met waar het meeste vraag naar is.” Voor het team van het Regionaal Historisch Centrum zou het een mensenleven kosten om alle tienduizenden namen het digitale tijdperk binnen te slepen. En dus werd een beroep gedaan op het project *Velen handen*. Een grote groep vrijwilligers helpt, van thuis uit, met het invoeren van alle gegevens. Een speciaal ontwikkeld computerprogramma helpt ze daarbij. Simpel: de vrijwilliger logt in, krijgt een ingescande pagina van het register te zien en tikt de gegevens over. „Er werken nu ongeveer zeventig mensen aan de archieven van Maastricht”, weet projectleider Andrea Peeters. „In drie weken tijd zijn al ruim 45.000 oud-Maastrichtenaars ingevoerd.” Allemaal twee keer, om eventuele typefouten makkelijk te ontdekken. Om een idee te geven van de omvang van de klus:

„Als het in dit tempo doorgaat, zijn we over twee jaar klaar. Dus hoe meer handen hoe beter.” We dalen af naar de catacomben. De originele boekwerken liggen namelijk opgeslagen in de kelders van het Regionaal Historisch Archief. 127 kloeke delen op folioformaat. Goed voor meer dan tien strekkende meters boekwerk. Een hele pagina per gezin. Bovenaan het mannelijk hoofd van het gezin, gevolgd door de vrouw des huizes, de kinderen. Allemaal met stijlvolle krul genoteerd. „Maar ook een in-

wonende oma stond op deze pagina. Of bijvoorbeeld een huishoudelijke hulp wanneer die inwonend was.” Aangezien het in de boeken zelf slechts mogelijk is om op het hoofd van het gezin te zoeken, moge het duidelijk zijn dat de digitalisering straks hele grote stukken familiegeschiedenis plots kan openbaren. „Vanuit de studiezaal bekeken, is dit echt ideaal.” De knisperende pagina's doorbladeren is een fascinerende ontdekkingstocht. Behalve de naam van de persoon, zijn de datum van vestiging in Maastricht en die van eventueel vertrek opgenomen. Geboortedatum, sterfdatum. Maar ook geloof en beroep. „Je vindt hier het hele hebben en houden van gezinnen bij elkaar.” Het doet ze nu weer tot leven komen. Al helemaal wanneer, zoals bij de familie Hunstinx, ook een oud familieportret uit de gemeentearchieven naar boven is gekomen. „Een goed katholiek gezin”, grapt Carl Andreas. „Met acht kinderen.” Het bevolkingsregister verkapt dat er na het maken van het staatsiepor-

tret nog één telg is bijgekomen. Een aantal oude bekenden komt voorbij. Petrus Bauduin bijvoorbeeld. Ondernemer, eigenaar van een vermicelli-fabriek, zo staat er te lezen. Jaren later zou er 'burgemeester' worden bijgeschreven. En hier: Alphonse en Gustav Olterdissen. De broers Fons en Guus, 'schrijvers', onder meer verantwoordelijk voor het Maastrichts volkslied. Een achteraf bezien knappe eer. De broers kwamen oorspronkelijk uit Veere, waren nota bene protestant-liberaal in het katholieke zuiden en leerden het dialect op straat. Maar van onschatbare waarde voor de stad, als onder meer oprichters van de Patronaatstekenschool en de vereniging Maastricht Vooruit. „Hier staat als beroep 'schrijver', maar ze zagen zichzelf meer als regisseur. Van opera's en operettes, maar ook van al die historische stoeten in de stad.” De periode 1890-1920 zou de laatste zijn waarvan het bevolkingsregister op deze manier werd bijgehouden. In 1920 deed de kaartenbak zijn intrede.